

Landskap: Småland

Upptecknat av: Fingal Johansson

Härad: Östbo

Adress: Bygget, Gjöckra Väsarna

Socken: Fryele

Berättat av: Aug. Johansson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1849 i Bygget Fryele

Svar på Landtmalsarkivets M. 148
Handel och Marknad.

Berättaren, meddelarens fader
Aug. Johansson var född 1849 i
Bygget. Under ungdomsåren till sitt
14:de år arbetade han vid jordbruk
som så i urnmakarlåsa i 3 år, vistades
ett år vid Stockholms Tekniska skola
flyttade sedan hem till sitt följdraken
Bygget i Fryele s.m. I skade till 1882
urnmakeri, övertog sistnämnda år sin
fädernegård Bygget och blev lantbrukare.
Avlevi år 1937 i Bygget Fryele socken.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **6171**Landskap: *Småland*Härad: *Åtbo*Socken: *Fryele*Uppteckningsår: *1939*Upptecknat av: *Fingal Johansson*Adress: *Bygget Gjöders Värnamo*Berättat av: *Aug. Johansson*Född år *1849* i *Bygget, Fryele*1
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Före 1870 fanns ingen handelsbod
(handlingsbod) i Fryele socken.

Det man hade att sälja av lant-
mannaprodukter körde man till torget
i Värnamo med, men det var också
ganska vanligt att man körde
(tjurä) till "stääm" och denna
var jönköping. (jönköping) allan
ansåg att man fick bättre betalt
t.ex. för fläsk i jönköping än i Värnamo.
Också så tunga (tunga) saker som
asprirke, körde man med hästar som
dragare, till tändsticksfabriken uppe
vid Vätternstaden. Då man for ut

ACC. N:R. **6171**

Landskap: *Småland*

Härad: *Östbo*

Socken: *Fryele*

Uppteckningsår: *1939*

Upptecknat av: *Fingal Johansson*

Adress: *Bygget Gjöakra Värnamo*

Berättat av: *Aug. Johansson*

Född år *1849 i Bygget Fryele*

²
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

på "stassrassa" till Jönköping, så fick man beräkna att vara borta i två och ett halvt dygn. Dagen före utresan gjorde man vagnen i ordning smorde den, stoppade i hö i säcken till föder åt öken och gjorde lastet i ordning på det att man kunde komma ut tidigt på morgonen (iotta)

Det var 7 mil till Jönköping ifrån Fryele, och första rastplatsen (betäknas äteätt) var vaul. i Skillingaryd (Schplingaryd) Rasttiden var 1 1/2 timma och sedan körde man i ett sträck till Byarum (byrum) där man rastade

ACC. N:R. 6171Landskap: SmålandHärad: ÖstboSocken: FryeleUppteckningsår: 1939Upptecknat av: Fingel JohanssonAdress: Bygget Gjöckra VärnamoBerättat av: Aug. JohanssonFödd år 1899 i Bygget Fryele3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

(betadda) en kort stund (en litän Gjynn)
och sedan portatse man till Stigams
gästgivareregård (stiamo jächivarägää)
belägen en 1/2 mil utomför Jönköping.
Vid Stigams var det alltid friskt
om rummet isynnerhet om man
kom fram dit sent på kvällen.
oftast fingo "Gjöräkarana" även
parakarana eller poäbörmanä
ligga ute i stallet eller och på
det smuttriga golvet inne i gästgivar-
stugan. Att sova något i en sådan
lokal var icke att tänka på, på
sin höjd blev det bara att

Skriv endast på denna sida!

ACC. N: 6171Landskap: SmålandUpptecknat av: Fingal JohanssonHärad: ÖrtboAdress: Bygget Gårdska VärnamoSocken: FryeleBerättat av: Aug. JohanssonUppteckningsår: 1939Född år 1849 i Bygget Fryele4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

"Järmate" (= somman en kort stund)
Folk kom och gick ut och in hela
natten och många av dem var
mer eller mindre berusade. (Bulla)
Man hade nämligen rättighet att
sälja öl vid gästgiveriet. På morgonen
körde man in till skaden och avytt-
rade (vändera å) det man hade att
sälja. Och så ordnade man det så
att man fick något lass hem.
(hemmlass) Man köpte salt sill
(saltä sell) samt vanligt groft grå-
salt, man kunde köpa dessa varor
till betydligt billigare pris (goara ljö)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

6171

Landskap: *Småland*Härad: *Östbo*Socken: *Fryele*Uppteckningsår: *1939*Upptecknat av: *Fingal Johansson*Adress: *Bygget Gjöåkra Värnans*Berättat av: *Aug. Johansson*Född år *1848* i *Bygget Fryele.*

5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

i Jönköping än i Värnans. Man köpte
förstås även andra varor som man
kunde behöva i hemmet. När man
for hemåt från Jönköping sökte man
gärna vara några stycken porbönder
i sällskap. Det förekom nämligen att
ellarsinnade personer lågo på lura
borta i Ljungarumsskogen, vilka
brukade råna och slå porbönderna.
Några gårdparihandlare (knalla)
av folket från Fryele socken fanns
ej, men socknen besöktes av knallar
från andra håll t. ex. sådana som
foro omkring och sålde fjäder och dun.

ACC. N:R. 6171

Landskap: Småland

Härad: Östbo

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingal Johansson

Adress: Bygget Ljökra Värnamo

Berättat av: Aug. Johansson

Född år 1849 i Bygget Fryele

6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

(fjäraknalla). Dessa voro från Krons-
bergs län, likaså de som sålde vär-
skeder och skyttlar (värskknalla)

Västgötaknallarna had vävnader att
sälja och "dalmasana" klockor.

Uttryck för gårdshandel; gå å
knalla, även gå å krämna.

De knallar, som även under sina
affärsresor, på kvällarna i de hem
som de hade sitt logi för natten
(nattkväätä) även något sysslade
med arbete kan nämnas "sälla-
knallarna" d.v.s. som hade små sål
(sekkta att sälja. Om man så ville

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **6171**

Landskap: Småland Upptecknat av: Fingel Johansson
Härad: Åstbo Adress: Bygget Gjöåkra Värmdö
Socken: Fryele Berättat av: Aug. Johansson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1849 i Bygget Fryele

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så reparerade (bpttå) dessa på kvällarna
de gamla bristfälliga (sömnria) såll
man hade. Satte nya bottenar i gamla
stommar o.s.v. Från Pjättersås socken
Limmerbo härad / Cronobergs län komms
hornskedmakarna (scheamakarna)
De hade dels hornskeder att sälja,
samt medförde verktyg så att
de i gårdarna kunde åt den som
så önskade förfärdiga skeder av
horn. De knallar som med regel-
bundna mellanrum besökte en ort,
blevo bekanta med folket och lärde
känna deras ekonomiska förhållanden

ACC. N:R. 6171

Landskap: Småland
Härad: Östbo
Socken: Fryele
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Frigal Johansson
Adress: Bygget Gjöarna Värnamo
Berättat av: Aug. Johansson
Född år 1849 i Bygget Fryele

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

sålde oftast på kredit om man så
önskade. Fryele socken har aldrig varit
just någon bygd som man idkat
någon hemslojd, åtminstone icke
av någon nämnvärd omfattning.

De artiklar som man inom socknen
förfärdigat och försålt på mark-
nader (mättna) och på Torg
hava varit träskor, lädergrimmor
samt piskor. Från slutet av 1700-talet
och under 1800-talets förra hälft
idkade meddelarens farfarsson.

Jakob Kilbom född i början av 1780-talet
samt dennes son (meddelarens farfar)

Skriv endast på denna sida!

6171

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Härad: Östbo

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingel Johansson

Adress: Bygget Gjöckra Värsås

Berättat av: Aug. Johansson

Född år 1849 i Bygget Fryele

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Johannes Jakobson född 1810, vagnmakare.
Han tillhandahöll vagnar åt traktens
lantbrukare, men de flästa vagnarna
försåldes på marknaderna i Växiö.

De båda gubbarnas redskap vid vagns-
tillverkningen befinner sig nu på Skansen
i Stockholm. Meddelarens fader Aug. Johan-
son född 1849 blev urmakare.

Han tillverkade väggar, samt grövre
ur för järnvägstationer och kyrkor.
Men han reste aldrig omkring och
såld ur, utan allt vad han kunde
hinna framtälla gick åt ändå.
Uttällningar beröfte han några

ACC. N:R.

6171

Landskap:

Småland

Uppptecknat av:

Fingal Johansson

Härad:

Östbo

Adress:

Bygget Gjöåkra Värnamo

Socken:

Fryele

Berättat av:

Aug. Johansson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1849

i Bygget Fryele

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

gänger, och vid sådana tillfällen blev
det ju alltid några ur man beställde
av honom.

Körslor i skog och på vägar förekom
för i stor utsträckning inom orten.
Uttryck för subst; göra, lass. Uttryck för
verb; Gjöra göra, Gjöra lass, Gjöra på
påätjämmt, ligga utä på paraväjsa.
Före järnvägarnas tillkomst, var man
beträffande skogen nödrakad att kola
(kola) den samt köra kolen till
järnbruket (masovvana) i Höle, Oks,
eller Aninne och där avydra kolen
till ett pris av 2-3 kr. pr. last eller ryss.

Skriv endast på denna sida!

6171

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Härad: Åstbo

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingel Johansson

Adress: Bygget Gården Vårnemo

Berättat av: Aug. Johansson

Född år 1849 i Bygget Fryele

11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Kolen stodo i detta pris på 1850-60-talen.
Senare stego kolen något i pris och på
1870-80-talen kunde man på 4-5 kr.
pr. läst eller ryss (en ryss eller läst vilket
var ett och det samma skulle statsegenligt
innehålla en rymsd av 12 gammal
dags strukna tummar, 1 Tumma = 163 liter.)
I likhet med övriga rymsdmått måste
derför ryssarna eller lästerna, för att
rätt kunna jäna sin uppgift vara
av kronans ombud vederbörligen
"krönta". Denna kröning tillgick på
så sätt, att ett emblem av Tre kung-
liga kronor jämte åretalet inbrändes

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 6171

Landskap: Småland

Härad: Åtbo

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingal Johansson

Adress: Bygget Gjöakra Kärnsme

Berättat av: Aug. Johansson

Född år 1849 i Bygget Fryele

12
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

å ytterändarna på de träslanor, vilka
uppburs "ryssens" flätverk, som verkade
bestämnande ifråga om kolmåtsets
höjd, bredd och längd, allt i avsikt att
en av ägarna eventuellt önskad för-
ändring av måttet skulle vara i
görligaste mån utesluten.

Den lämpligaste tiden att köra kol
var vinter tiden då det var slädför-
llan hade oftast kolmilorna
resta inne i skogen där inga vägar
lämpliga att befara med vagnar
funnos. Man satte ryssen på ett
par hälsar, och på så sätt kunde

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6171

Landskap: Småland

Härad: Ötbo

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingel Johansson

Adress: Bygget Gjöns Värnans

Berättat av: Aug. Johansson

Född år 1849 i Bygget Fryele

13
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

man om det var mycket snö på
marken, och om sjöar och kärr voro
isbelagda. Daga sig fram i snö
sagt vilken otillgänglig terräng
som helst. Efter järnvägarnas till-
komst, avtog påringen. Man kunde
erhålla bättre belätning för skogen
genom att hugga bjälkar (= bilat
virke) props, massaved o.d. och
köra till järnvägsstationerna och
sälja. De socknar som voro belägna
omkring stora sjöar t. ex. Hänge, Tärnö
och Värnans vilka ligga omkring
sjön Vidöstern hade bönderna

ACC. N:R. 6171

Landskap: Småland

Härad: Östbo

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingel Johansson

Adress: Bygget Gjöckra Värnemo

Berättat av: Aug. Johansson

Född år 1849 i Bygget Fryele

14
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

god körpöjgäst genom att köra sjö-
malms tillverknings bruk i Lärda s:n.
Uttryck för lass på och lass av
"lässa på, lässa a." Ett lagom tungt
lass för en enbetskäst vid vagnväg-
lag var 600 kg. för par(hästen eller
star) 1,200-1,300 kg. Vid gott släpöje
kunde man "lässa" ännu tyngre
lass. Man bör dock märka att om
man hade bronta uppförbackar
(liå) att köra uppför med lasset måste
man lässa mindre lass än om
vägen var fri från backar.
Återfrakt; hemmlass.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6171

Landskap: Småland Upptecknat av: Fingal Johansson
 Härad: Åtbo Adress: Bygget Gjöckra Värnemo
 Socken: Fryele Berättat av: Kar. Johansson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1849 i Bygget Fryele

15
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV
 15

Katthorster (neutrum) fick man taga där det lämpade sig i någon utmed vägen belägen bondgård, eller på gästgivarergård. (realgenus) De stallar som man band in dragarna kallades vanl. "hållästall".

Något annat arbete än skogsarbete bjälkhygning o.d. har folket från Fryele icke företagit s.a.s regelbundet på andra orter. På 1880-90-talen var det ofta vanligt att man reste ner till Västbo härad och "skrädda" bjälkar (= bilade timmer) I Långaryds socken Västbo härad, var det för i tiden

6171

ACC. N:R.

Landskap: ⁶ Småland

Upptecknat av: Fingel Johansson

Härad: Åtbo

Adress: Bygget Gjöåkra Värmsö

Socken: Fryele

Berättat av: Aug. Johansson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1849 i Bygget Fryele

16

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

ganska vanligt att de unga männen brukade vandra till pots ända ned till Skåne för att söka arbete med tröskning. Med slagor (plöjälläm) på axeln begav man sig redan i slutet av Augusti månad i väg och kom tillbaka i Mars månad. Hade man på denna tid kunnat spara ihop en kassa av 20 kr. så var det bra. På 1870-talet upphörde dessa turer till Skåne och man begav sig ut på järnvägsarbete i stället. Man blev "pennapajjk, hakkäpys, eller rallarä"

Skriv endast på denna sida!

6171

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Uppptecknat av: Fingel Johansson

Härad: Östbo,

Adress: Bygget, Gjöåkra Värnamo

Socken: Fryele

Berättat av: Aug. Johansson

Upppteckningsår: 1939

Född år 1849 i Bygget, Fryele

17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

En och annan inköptade vid järnvägs-
arbete betydande summor och kunde
på så sätt inköpa sin fädernegård
och bliva välbärgad bonde.

Sockenens beröfles ofta av tattare,
(Tattare) och det förekom också att
fattiga från andra orter t.ex.
Hjälmseryds socken, isynnerhet var detta
fallet under nödåren 1868-69.

Man gick då omkring och tiggde
(Tejgå) potatis (polata) och annat
matnyttigt. Tatterna voro ett be-
svärligt påhäng. De voro omkring
och tiggde jämt och ständigt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

6171

Landskap: Småland

Härad: Östbo

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingel Johansson

Adress: Bygget, Gjöåkra Väsnäs

Berättat av: Aug. Johansson

Född år 1849 i Bygget, Fryele.

18

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

18

Oftast maskerades deras tjägersi av handel, de köpte lump (samlad lumm) samt utövande av yrke förtäring av kopparkärl (psätena) slakta hästar, vilket arbete i äldre tid ansågs vara avskyvärt.

Sin första handelsboi (handlingsbo) fick socknen på 1870-talet.

En handlare från Möckleklut i Hjälmareds socken satte då i Fryele by upp en liten filial som hans dotter och mör förestodo. Snart nog övertog den senare affären och utvecklade den vidare så snart

ACC. N:R. 6171Landskap: SmålandUpptecknat av: Fingal JohanssonHärad: ÖtboAdress: Bygget Fröåkra VärnamoSocken: FryeleBerättat av: Ving. JohanssonUppteckningsår: 1939Född år 1849 i Bygget Fryele

19

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

sagt allt vad man i ett hem kunde
behöva kunde erhållas från denna
affär. Affären finnes ännu kvar
och skötes och äges av ättingar
efter grundarna. De gamlas omdömen
om affären var; på handelsboorn
hade de allting. Hade man något
att sälja såsom; smör, ägg, ull, lin
m. m. så gick det bra att byta mot
varor av handlaren.

Då man i orten talade om staden
så ansågs därmed Jönköping, men det
förlekm och att de som aldrig
 varit i residensstaden, benämnde

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 6171Landskap: SmålandUpptecknat av: Fingel JohanssonHärad: ÖstboAdress: Byggt Givåkra VärnansSocken: FryeleBerättat av: Aug. JohanssonUppteckningsår: 1939Född år 1849 i Byggt, Fryele

20

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Värnans "sta" (stad i ental = sta-ämn
i flertal stää- stääna). Man sade;
"Ja va para te sta-ämn, eller "ja haä"
vutt i sta-ämn."

I äldre tid, och innan skogen blivit
i något värde var åkerbruket den
viktigaste näringsgrenen. "Enn
levä" på jorann (= jordbruket) sade
alltid de gamle. Man sålde spannmål,
potatis, ägg och smör på torget
i Värnans. Havre var det mest odlade
sådeslaget, därefter korn, och rist
råg. Man sålde naturligtvis även
spannmål till grannar, och till

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

6171

Landskap: Småland

Härad: Ötho

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingal Johansson

Adress: Bygget, Gjöders Värnamo

Berättat av: Aug. Johansson

Född år 1849 i Bygget, Fryele

21

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Kvarnarna inom orten, i händelse av att dessa ville köpa. I så fall sådes det att man "sälldä sä" hemma. Daglönare (lejjäfolk) vilka hade litet eller intet jordbruk togo gärna spannmål som ersättning för arbetshjälp. Brödsäd, råg och korn odlades i liten skala, och ofta köpte man sådan på torget i Värnamo. Potatis odlades mera, och överskottet såldes till bränneriet vid Earsdal utanför Värnamo. Lin (kåä) och hampa (hamp) odlades till husbekov, nästan vid

ACC. N:R. 6171

Landskap: Småland

Härad: Östbo

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingel Johansson

Adress: Bygget, Gjöders Värnsåsa

Berättat av: Aug. Johansson

Född år 1849 i Bygget Fryele

22

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

varje gård. Slog skörden fel, köpte man
lin på linnemarknaden vid Vrigstas
marknad. I Västra härad odlade
man för mycket lin som salu-
fördes vid nämnda marknad.

Bönor (bönabönor) och ärtor odlades
endast för eget behov.

Boskapskötsel och åkerbruk går
hand i hand, den som hade stort
jordbruk kunde också "lägga på"
och "pö opp" flera djur än den som
hade mindre jordbruk. Boskapskötsel
i form av uppfödning av ostar
(ostkra) har alltid, för mer än nu,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **6171**

Landskap: Småland
Härad: Östbo
Socken: Fryele
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingal Johansson
Adress: Bygget, Gjöskra Värnans
Berättat av: Aug. Johansson
Född år 1849 i Bygget Fryele

23
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

varit en viktig gren av ortens närings-
liv. På 1860-70-talen, och kanske
långt därefter, repte uppköparen
omkring i orten och köpte ocar vilka
sedan drogos landvägen ända till
Stockholm. En för 20-tal år sedan
avliden man, benämnd "Kisse på
Gästgivararebo" (Gästgivararebo var ett torp
under Jön gård i Fryele socken) berättade
en gång, att han flera gånger följt
ocdriften från Värnans till Stockholm.
Medelst rep (rajpp) vore ocarna sam-
manbundna parvis, och pådrivar-
na hade piskor eller långa

Skriv endast på denna sida!

6171

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Härad: Ötho

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingal Johansson

Adress: Bygget Djöakra Värnans

Berättat av: Aug. Johansson

Född år 1849 i Bygget Fryele

24

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

Käppar (slysä) med vilka de förte på
 Det heter i en gammal visa: "Från stuga
 och töra, till Stockholm ja förs
 en oedrift som raht ifrån Värnans
 Takks, ja ropte och hörde komor,
 komor." Det tog en veckas tid i
 anspråk att driva en oedrift från
 Värnans till Stockholm och en vecka
 för hemfärden. Det förkom ibland
 att oedriften åtföljdes av en skjuts
 (schuss) medförande förföräd för
 oasna samt mat till pådrarna,
 men det var långt ifrån alltid
 detta förkom. Kisse på Gästgävarbo

ACC. N:R. 6171Landskap: SmålandHärad: ÖstboSocken: FryeleUppteckningsår: 1939Upptecknat av: Fingal JohanssonAdress: Bygget Gjösås VärnansBerättat av: Aug. JohanssonFödd år 1849 i Bygget Fryele25
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25

Talade om att en gång då han
färdade en oedikt till Stockholm hade
han så tränga stölar att han
"pekk gå Gjippäskodda" d.v.s. utan
strumpor i stövlarna både till och
från Stockholm och det i smäll-
kalla vintern ändå. "Männ" tillade
Nisse "fröst i pöttära pekk ja
ivnta" ändå. På sommartiden lät
man driften beta på väghanten och
i landsvägsdiken. Katthvarter tog
man i bondgårdarna, och de som
ofta brukade driva och till Stockholm
hade merendels sina särskilda ställen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6171

Landskap: Småland

Härad: Östbo

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingel Johansson

Adress: Bygget Gjöarna Varusmo

Berättat av: Aug. Johansson

Född år 1849 i Bygget Fryele

26

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

Där man brukade "ta nattkuraätea".
Under senare hälften av 1800-talet
blevo hästarna mera populära såsom
dragare och uppfödandet av dem
blev mer och mer inskränkt på
den småländska landsbygden, och
därigenom kom också en närings-
gren att upphöra som för befolkningen
i denna ort sedan gammalt spelat
en betydande roll. Fåravels har
icke spelat någon roll av betydelse
inom orten. Man hade visserligen
på de flesta gårdar några får (spä)
men det var i huvudsak för eget behov

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **6171**Landskap: *Småland*Härad: *Ätbo*Socken: *Fryele*Uppteckningsår: *1939*Upptecknat av: *Fingal Johansson*Adress: *Bygget Björksåra Värnamo*Berättat av: *Aug. Johansson*Född år *1849* i *Bygget Fryele*

27

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

av ull (ull) Hudar (hjä) och skinn
(schinn) avyttrades till smörkandlarna,
och dessutom "sattäs di inn" till bered-
ning hos garvaren för att behovet
av läder (lää) till skor (sko) skulle
vara säkert. Smörret avyttrades till
d. s. k. smörkandlarna, till specerikand-
larna, på Torget i Värnamo, eller om
hade man "smörställe" hos någon
familj i staden Värnamo. I äldre tid
var hörsaveln ringa inom orten,
jakt och djurpånget spelade ingen
stor roll. De som hade något vill-
bråd att sälja gick till Torget i Värnamo.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6171Landskap: SmålandHärad: ÖstboSocken: FryeleUppteckningsår: 1939Upptecknat av: Fingal JohanssonAdress: Bygget, Gjöakra VärnansBerättat av: Aug. JohanssonFödd år 1849 i Bygget Fryele28
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

Där det såldes till en var som ville köpa
eller också till smöhandlaren som och
handlade med viltbröd. I trakterna
kring sjöarna Vidöstern, Turen och Flärens
sysslade man mycket med fiske, och
fångsten tillhandahölls på torget i
Värnans. På marknaderna i Värnans
kunde man köpa lin av liesmederna
eller deras kommissionärer, från Västbo
härad, och Halland. Plogar från Marie-
holms bruk eller deras kommissionärer.
Vid giftermål repte paret för vigseln
till jänköping, och köpte "begärning".
Denna bestod av för bruden, vigselring.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6171Landskap: SmålandHärad: ÖstboSocken: FryeleUppteckningsår: 1939Upptecknat av: Fingal JohanssonAdress: Bygget Gjöakra VärnansBerättat av: Aug. JohanssonFödd år 1849 i Bygget Fryele

29

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

psalmbok, silkesbuk samt svart klä-
ning. Vita brudkläder förekommo
icke bland allmogens inom orten i
äldre tid. Brudgummen köpte hög
hatt och svarta bonjourkläder vit
slips (ronätt) stäckerage och veck.
Man berökte sockenkyrkan vid helgon-
sävida man icke hade närmare vän
till grannförsamlingens, men begrävde
de döda alltid på hemförsamlingens
kyrkögård. Flera marknader (mättna)
samt månadsmöten höllas inom orten
men icke inom Fryele sockens gränser.
Marknaderna voro. På 1600-talet

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

6171

Landskap: *Småland*
Härad: *Östbo*
Socken: *Fryele*
Uppteckningsår: *1939*

Upptecknat av: *Fingel Johansson*
Adress: *Bygget Gjöakra Värnamo*
Berättat av: *Aug. Johansson*
Född år *1849* i *Bygget Fryele*

30
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

30

Håller tre marknader i Värnamo
nämligen: om Heligtorsdag, om Knuts-
messa (10 juli) samt om Korsnessa
(14 september). På 1700-talet ordnades
marknaderna i Länet och Värnamo
fick sig tilldelat två marknader.
Sommarmarknad i juni samt Höstmark-
nad i September, men dessutom har
man haft s. k. preatursmäten sista
lördagen i Mars, juli och Oktober.
Marknaderna hållas i två eller tre
dagar åt gången. Man talade om
marknadsafton, marknadsdagen och
andra marknadsdagen. Man handlade

Skriv endast på denna sida!

6171

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Fingal Johansson

Härad: Ötbo

Adress: Bygget Gårds Värnamo

Socken: Fryele

Berättat av: Aug. Johansson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1849 i Bygget Fryele

31

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

kreatur, köpte, bytte, och sålde.
 Marknaderna besöktes av uppköpare
 från de näst omlägnade platser
 t.o.m. från Danmark och Norge.
 Vidare togfördes liar, sämmor, seldom
 träskor, lergods, korgar, lekstolar, såll
 m.m. Man brukade också från orten
 besöka andra marknader t.ex. i
 Skillingarps (i mitten av April, och
 början av Oktober) Verigård (i början av
 Augusti och November.) Djursbacken i Ryda-
 holms socken (i slutet av April och September)
 Marknaderna hållas ännu på de
 ovan nämnda platserna. Till Värnamo

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

6171

Landskap: Småland

Härad: Ötbo

Socken: Fryele

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Fingel Johansson

Adress: Bygget Gjöckra Värnamo

Berättat av: Puz. Johansson

Född år 1849 i Bygget Fryele

32
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32

hade man från Fryele by endast
1 1/2 mils väg och om man steg
tidigt upp om morgnarna kunde man
hinna till Värnamo innan handelen
höjades på allvar. Bäst var dock om
man hade kreatur man önskade
sälja på marknaden att man begav
sig åstad marknadsafton och över-
natade i någon gård närmare
Värnamo, och till marknaderna i
Skillingaryd, Kringsta eller Tjuresåken
var vägen långt omkr. 3 mil, och därför
måste man alltid vid besök på dessa
marknader vara där på förmiddagen.

ACC. N:R. 6171Landskap: SmålandUpptecknat av: Fringsal JohanssonHärad: ÖstboAdress: Bygget, Gjöåkra VärnamoSocken: FryeleBerättat av: Aug. JohanssonUppteckningsår: 1939Född år 1849 i Bygget Fryele33
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

33

dagen d. v. s. "mätäns affären".
Den som hade något att sälja, eller
önskade köpa något på marknaden
för vanligen dit själv. Men det kunde
ju också förekomma att man gav en
granne i uppdrag att uträtta affären.
Värnamos marknad ansågs för den viktig-
aste av ortens marknader.

Skriv endast på denna sida!